

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนประมาณ 700 ชุด ได้รับคืนมาสมบูรณ์ครบถ้วนจำนวน 420 ชุด ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1.1 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่าจนถึง 20 ปี	106	25.5
21-35	221	52.6
36-50	60	14.3
51-65	23	5.5
66 ขึ้นไป	6	1.4
Missing	4	1.0
รวม	420	100

อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้มีอายุระหว่าง 21-35 มากที่สุด จำนวน 221 รูป หรือคิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจนถึง 20 ปี จำนวน 106 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.5 ถัดมาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 36-50 จำนวน 60 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.3 นอกนั้นอายุตั้งแต่ 51 ขึ้นไปมีจำนวน 29 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.9

ตารางที่ 1.2 จำนวนพรรษาที่บวช

จำนวนพรรษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าจนถึง10 ปี	313	74.1
11-25	54	12.9
26-40	16	3.8
41 ปีขึ้นไป	3	.7
Missing	34	8.1
รวม	420	100

สำหรับพรรษาของผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีดังต่อไปนี้ ผู้ที่มีพรรษาน้อยกว่าจนถึง10 ปีมากที่สุด จำนวน 313 รูป คิดเป็นร้อยละ 74.1 ผู้ที่มีพรรษาอยู่ระหว่าง 11-25 มีจำนวน 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.9 ผู้ที่มีพรรษาอยู่ตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปมีจำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ .7

ตารางที่ 1.3 นิกายของกลุ่มประชากร

นิกาย	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ธรรมยุติกนิกาย	54	12.9
มหานิกาย	365	86.9
Missing	1	.2
รวม	420	100

นิกายของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นมหานิกาย 365 รูป คิดเป็นร้อยละ 86.9 เป็นธรรมยุติกนิกาย 54 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.9 เพราะโดยสัดส่วนของพระที่เป็นมหานิกายมากกว่าจำนวนพระสงฆ์ที่เป็นธรรมยุติกนิกายอยู่แล้ว โดยจำนวนพระสงฆ์มหานิกายในจังหวัดเชียงใหม่มีถึง 11201 รูป ซึ่งจำนวนตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 3.25 ส่วนจำนวนพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกายมีเพียง 823 รูป ซึ่งจำนวนตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 5.8 จึงทำให้ตัวอย่างของพระมหานิกายมีมากกว่า แต่หากดูตามสัดส่วนแล้ว ธรรมยุติกนิกายกลับมีมากกว่า

ตารางที่ 1.4 ระดับการศึกษาสายสามัญของกลุ่มประชากรวิจัย

ระดับการศึกษาสามัญ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	64	15.2
มัธยมศึกษา	157	37.4
อนุปริญญา	22	5.2
ปริญญาตรี	156	37.1
สูงกว่าปริญญาตรี	16	3.9
Missing	5	1.2
รวม	420	100

ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คือมีจำนวนถึง 157 และ 156 คนตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 37 โดยประมาณทั้งสองกลุ่ม รองลงมาคือกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นจำนวน 64 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 15.2 ผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญามีจำนวน 22 คิดเป็นร้อยละ 5.2 และผู้มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.9

ตารางที่ 1.5 สมณศักดิ์ของกลุ่มประชากร

สมณศักดิ์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีสมณศักดิ์	355	85.75
พระอธิการทั่วไป เช่น พระสมุห์ พระใบฎีกา และพระครูชั้นประทวน เป็นต้น	28	6.7
พระครูสัญญาบัตร	14	3.4
พระราชาคณะชั้นราชขึ้นไป	17	4.1
Missing	6	1.4
รวม	420	100

สมณศักดิ์ของกลุ่มประชากร ปรากฏว่าเป็นพระสงฆ์ที่ไม่มีสมณศักดิ์มากที่สุดถึง 355 รูป คิดเป็นร้อยละ 85.75 รองลงมาคือ เป็นพระอธิการทั่วไป เช่นพระสมุห์ พระใบฎีกา และพระครูชั้นประทวน เป็นต้น จำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.7 ถัดมาเป็นระดับพระราชาคณะชั้นราชขึ้นไป จำนวน 17รูป คิดเป็นร้อยละ 4.1 และพระครูสัญญาบัตร จำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.4

ตารางที่ 1.6 ตำแหน่งทางการบริหารวัดของกลุ่มประชากร

ตำแหน่งทางการบริหารวัด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เจ้าอาวาส	57	13.6
รอง/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	45	10.7
ลูกวัด	315	75.0
Missing	3	.7
รวม	420	100

สำหรับตำแหน่งทางการบริหารวัดของกลุ่มประชากรมีดังนี้ เริ่มจากลูกวัดซึ่งมีมากที่สุดจำนวน 315 รูป คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาเป็นเจ้าอาวาสจำนวน 57 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.6 และถัดมาเป็นรอง/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.7

ตารางที่ 1.7 ที่ตั้งของวัดของกลุ่มประชากร

ที่ตั้งวัด	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	242	57.6
นอกเขตเทศบาล	177	42.2
Missing	1	.2
รวม	420	100

ที่ตั้งของกลุ่มประชากร ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนมากกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาล มีจำนวน 242 คิดเป็นร้อยละ 57.6 ส่วนผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาลนั้นมีจำนวน 177 รูป คิดเป็นร้อยละ 42.2 ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาลอาจไม่ได้ส่งแบบสอบถามกลับหรือมักไม่สะดวกให้ความร่วมมือกับทางผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1.8 วุฒิการศึกษาทางธรรมของกลุ่มประชากร

วุฒิการศึกษาทางธรรม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการศึกษา	4	1.0
นักธรรมตรี-เอก	304	72.4
เปรียญธรรมตรี	32	7.6
เปรียญธรรมโท (4-6 ประโยค)	59	14.0
เปรียญธรรมเอก (7-9 ประโยค)	6	1.4
Missing	15	3.6
รวม	420	100

วุฒิทางการศึกษาทางธรรมของพระสงฆ์ โดยมากพระสงฆ์มีวุฒิการศึกษาทางธรรมอยู่ที่ระดับนักธรรมตรี-เอก ถือเป็นจำนวนมากที่สุดที่ 304 รูป คิดเป็น 72.4 วุฒิระดับเปรียญธรรมโท (4-6) มีจำนวน 59 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.0 สำหรับเปรียญธรรมตรีมีจำนวน 32 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.6 และ อีกจำนวน 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.0 อยู่ในระดับไม่มีการศึกษาทางธรรม อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับตัวอย่างทั้งหมดแล้วถือว่าพระสงฆ์มีความรู้ทางธรรมอย่างดี

4.2 ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ตารางที่ 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ข้อความ	ถูก	ไม่ถูก	Mean	S.D.
1. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ครอบคลุมถึงพระสงฆ์ทุกวัดในพระพุทธศาสนาทั่วประเทศ	330 78.6	67 20.9	2.791	.407
2. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์มีองค์กรสงฆ์คือ มหาเถรสมาคม องค์กรเดียว	293 69.8	123 29.3	2.704	.457
3. มหาเถรสมาคมปกครองพระสงฆ์ทั้งหมดทั่วประเทศ	351 83.6	67 16.0	2.833	.392
4. องค์กรสงฆ์มีการปกครองลดหลั่นกันไปตามตำแหน่งทางการปกครอง	376 89.5	43 10.2	2.897	.304
5. สงฆ์ส่วนกลางปกครองสงฆ์ส่วนภูมิภาค	284 67.6	135 32.1	2.678	.468
6. มหาเถรสมาคมแต่งตั้ง ถอดถอน และลงโทษตำแหน่งการปกครองของพระสงฆ์ทั้งหมดทั่วประเทศ	271 64.5	148 35.2	2.647	.479
7. พระราชบัญญัติฉบับปัจจุบันแบ่งวัดออกเป็นสองประเภท คือ วัดที่ได้รับ พระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์	317 75.5	102 24.3	2.757	.430
8. การสร้างวัดต้องขออนุญาตจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาเถรสมาคม	373 88.8	45 10.7	2.892	.310
9. ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2505 เจ้าอาวาสถือว่ามีอำนาจสูงสุด เด็ดขาด	282 67.1	134 31.9	2.678	.468
10. เจ้าอาวาสมีอำนาจสั่งให้บรรพชิตและภิกษุสงฆ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด	364 86.7	53 12.6	2.873	.333
11. เจ้าอาวาสเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งพระสงฆ์ในวัดให้ขึ้นมาช่วยงาน	381 90.7	37 8.8	2.911	.284
12. เจ้าอาวาสมีอำนาจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ลูกวัดอยู่พักในวัด	378 90.0	38 9.0	2.909	.288
13. กรมศิลปากรมีอำนาจขึ้นทะเบียนโบราณสถานโบราณ	319	100	2.761	.427

วัดภายในวัด และดำเนินการซ่อมแซม ดูแล ปรับปรุง รวม ทั้งส่งเสริมด้านงบประมาณ	76.0	23.8		
14. พระสงฆ์ภายในวัดเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าอาวาส	371 88.3	46 11.4	2.885	.319
15. เจ้าอาวาสมีอำนาจสั่งบรรพชิตและภิกษุที่อาศัยอยู่ใน วัดให้ทำงานภายในวัด	368 87.6	50 11.9	2.880	.325
16. เจ้าอาวาสมีอำนาจในการแต่งตั้งถอดถอนเยาวัจกรได้	298 71.0	118 28.1	2.761	.451
17 เจ้าอาวาสเท่านั้นที่มีอำนาจรองรับทางกฎหมาย	256 61.0	163 38.8	2.389	.488
18. ศาสนสมบัติแบ่งเป็น สองประเภท คือ ศาสนาสมบัติ ของวัด และศาสนสมบัติกลาง	393 69.5	127 30.2	2.697	.460
19. ศาสนสมบัติกลางเป็นหน้าที่ของกรรมการศาสนาดูแล และเป็นเจ้าของ	244 58.1	174 41.4	2.584	.494
20. ศาสนสมบัติของวัดเป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจในวัดดูแล	364 86.7	53 12.6	2.747	.441
รวม			2.763	.401

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทั้งในลักษณะเปรียบเทียบและโดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ มีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบันเป็นอย่างดี โดยที่ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.763 ซึ่งถือว่าสูงมาก และเมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจะเห็นว่าต่ำมาก (.401) ซึ่งแสดงว่าไม่มีความเห็นแตกต่างกันมากนัก

เมื่อสังเกตค่าเฉลี่ยโดยละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่า บางตัวนั้นมีค่าเฉลี่ยที่สูงและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำด้วย ซึ่งหมายถึงว่าทั้งพระสงฆ์มีความรู้มากและไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น ข้อที่ว่าอำนาจของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งผู้มาช่วยงาน ข้อ 11 ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าอาวาส นั้นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.911 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .284 ส่วนอีกข้อหนึ่งมีลักษณะกล่าวถึงเรื่องอำนาจของเจ้าอาวาส ข้อ 12 กล่าวถึงการที่เจ้าอาวาสมีอำนาจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ลูกวัดอยู่พำนักในวัด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.909 ซึ่งสูงมาก และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .288 นอกนั้นข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเจ้าอาวาสและอำนาจที่เกี่ยวข้องดูเหมือนจะเป็นคำตอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงและค่าเบี่ยงเบนต่ำ นั่นหมายถึง

ถึงว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าอาวาสมาก เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ชิดตัวที่ต้องสัมผัสอยู่ทุกวัน

ส่วนความรู้ความเข้าใจด้านอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ อำนาจ ขอบเขต ตลอดจนองค์กรมหาเถรสมาคมที่มีการปกครองลดหลั่นกันลงไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.897 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .304

ส่วนเรื่องที่พระสงฆ์มีความเข้าใจน้อยที่สุดเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนสมบัติ ซึ่งแม้จะคิดเป็นค่าเฉลี่ยก็ถือว่าพระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง คืออยู่ที่ 2.697 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .460 สำหรับประเด็นเกี่ยวกับผู้ดูแลศาสนสมบัติ พระสงฆ์เข้าใจและสามารถตอบได้ถูกต้องที่ค่าเฉลี่ย 2.584 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .494 นั้นแสดงว่าเรื่องของศาสนาสมบัติเป็นเรื่องที่พระสงฆ์ให้ความสนใจน้อยและอยู่ไกลตัว การสร้างวัดซึ่งโดยทั่วไปพระสงฆ์ทราบว่าการสร้างวัดต้องดำเนินการอย่างไรและรวมทั้งการอนุญาตจากกรมการศาสนา

4.3 ส่วนที่ 3 ทักษะคติของพระสงฆ์ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ตารางที่ 3.1 ภาพรวมทักษะคติของพระสงฆ์ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ข้อความ	Mean	S.D.
1. โครงสร้างอำนาจตามพรบ. คณะสงฆ์ปัจจุบัน ไม่เหมาะสมกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ	3.413	1.098
2. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ควรอิงกรอบพระธรรมวินัยเป็นหลักในการตีความอธิกรณ์ต่าง ๆ	4.532	.729
3. การมีมหาเถรสมาคมองค์กรเดียวปกครองพระสงฆ์ทั้งหมดทำให้มีความเป็นเอกภาพต่อการปกครอง	3.399	1.283
4. ควรมีการกระจายอำนาจโครงสร้างการปกครองของพระสงฆ์ตั้งแต่ระดับส่วนกลางจนถึงระดับวัด	4.368	.818
5. ควรมีการคัดเลือก หรือแต่งตั้งพระสงฆ์เข้ามาบริหารด้วยวิธีการคำนึงถึงคุณวุฒิทางธรรมเป็นหลัก	3.895	1.219
6. การแต่งตั้ง ถอดถอนตำแหน่งฐานันดรศักดิ์ของพระสงฆ์จากส่วนกลาง ทำให้พระสงฆ์ต้องให้ความเคารพและเกรงกลัวต่อพระสงฆ์ที่มีอำนาจตัดสินใจ	3.585	1.279
7. โครงสร้างอำนาจภายในวัดมีการรวมอำนาจมากเกินไป	3.468	1.124
8. ในระดับวัด เจ้าอาวาสมีอำนาจมากเกินไป	3.445	1.203
9. บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสในวัดที่ท่านพำนักอยู่มีลักษณะเป็นอนุรักษนิยม	3.504	1.125
10. พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถควรได้รับการแต่งตั้งให้เข้ามาบริหารวัด	4.378	.844
11. ชุมชนรอบวัดควรมีอำนาจแต่งตั้งพระสงฆ์เป็นผู้บริหารวัด	4.372	1.350
12. ชุมชนรอบวัดมีอำนาจเข้ามาดูแลจัดการศาสนสมบัติของวัดร่วมกับพระสงฆ์	3.628	1.253

13. ชุมชนอุปถัมภ์วัดควรมีอำนาจสอดคล้องดูแลรวมทั้งถอดถอนพระสงฆ์ที่ปฏิบัติผิดพระธรรมวินัย	3.501	1.304
14. ประชาชนไม่มีอำนาจควบคุมดูแลพระสงฆ์ทำให้ไม่สนใจกิจของสงฆ์และกิจการพระศาสนา	3.136	1.225
15. ประชาชนควรมีอำนาจในการฟ้องร้องพระสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัย	3.597	1.262
16. บุคคลหรือกลุ่มบุคคลควรมีสิทธิในการสร้างวัด โดยมีต้องได้รับการรับรองจากรัฐ	2.682	1.389
รวม	3.7037	1.1565

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว สามารถลงข้อสรุปเบื้องต้นได้ว่า พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มเห็นด้วยกับข้อความที่เกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจการปกครองสงฆ์ โดยจะเห็นว่าค่าเฉลี่ย (Mean) ของผลรวมทัศนคติอยู่ที่ 3.7037 ซึ่งถือว่าสูงมาก และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อยู่ที่ 1.1565 ซึ่งถือว่าไม่มีความแตกต่างในระดับของทัศนคติมากนัก และหากศึกษาในรายละเอียดก็จะพบได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับสูงอยู่หลายประเด็น เช่น ประเด็นแรกที่มีผู้เห็นด้วยสูงสุดคือ ประเด็นเรื่องการตีความอริกธัมด้วยนำเอาหลักธรรมวินัยมาเป็นเครื่องวินิจฉัย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.532 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำอยู่ที่ .729 ซึ่งนับว่าพระสงฆ์ทัศนคติเป็นไปในทางเดียวกัน โดยยังยึดมั่นให้พระธรรมวินัยเป็นหลักในการตีความอริกธัมข้อพิพาทต่าง ๆ ตามพุทธพจน์ดั้งเดิมของพระพุทธเจ้าที่ตรัสแก่พระภิกษุก่อนพระองค์จะเข้าปรินิพพานว่า ให้พระภิกษุสงฆ์ยึดมั่นเอาธรรมและวินัยที่พระองค์สั่งสอนสอนแล้วเป็นศาสดาต่อไป

นอกจากนี้การที่จะทำให้มีการนำเอาหลักธรรมและวินัยมาเป็นเครื่องตัดสินอริกธัม นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถมาบริหารงานด้วย พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความที่เกี่ยวกับการเลือกผู้บริหาร โดยเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถควรได้รับการแต่งตั้งให้เข้ามาบริหารวัด” และข้อความที่ว่า “ควรมีการคัดเลือก หรือแต่งตั้งพระสงฆ์เข้ามาบริหารด้วยวิธีการคำนึงถึงคุณวุฒิทางธรรมเป็นหลัก” ซึ่งทั้งสองข้อความมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.378 และ 3.895 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .844 และ 1.219 ตามลำดับ

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจก็คือการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแต่งตั้งพระสงฆ์เข้ามาบริหารวัดตน ทั้งนี้หมายถึงเรื่องของอำนาจในการแต่งตั้งถอดถอนควบคุมดูแลด้วย โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “ชุมชนรอบวัดควรมีอำนาจแต่งตั้งพระสงฆ์เป็นผู้

บริหารวัด” ประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.732 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.350 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนี้ยังมีข้อความอื่น ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย เช่น “ชุมชนรอบวัดมีอำนาจเข้ามาดูแลจัดการศาสนสมบัติของวัดร่วมกับพระสงฆ์” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.628 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.253 และยังเห็นด้วยกับประเด็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือประชาชนเข้ามาสอดส่องดูแลตลอดจนควบคุมพระสงฆ์มากขึ้น เช่น ข้อความที่ว่า “ประชาชนควรมีอำนาจในการฟ้องร้องพระสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัย” มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.592 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.262 ข้อความที่ว่า “ชุมชนอุปถัมภ์วัดควรมีอำนาจสอดส่องดูแลรวมทั้งถอดถอนพระสงฆ์ที่ปฏิบัติผิดพระธรรมวินัย” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.501 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.304 นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามยังเห็นด้วยกับปัญหาที่ประชาชนห่างเหินจากศาสนาเพราะไม่มีอำนาจในกิจการของคณะสงฆ์ดังข้อความที่ว่า “ประชาชนไม่มีอำนาจควบคุมดูแลพระสงฆ์ทำให้ไม่สนใจกิจของสงฆ์และกิจการพระศาสนา” ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.136 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 1.225

ประเด็นสุดท้ายที่มีผู้เห็นด้วยมากเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างอำนาจ โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “ควรมีการกระจายอำนาจโครงสร้างการปกครองของพระสงฆ์ตั้งแต่ระดับส่วนกลางจนถึงระดับวัด” โดยมีค่าเฉลี่ยสูงมากอยู่ที่ 4.386 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .818 และเนื่องจากโครงสร้างอำนาจรวมศูนย์เช่นนี้พระสงฆ์ที่มีอำนาจอยู่ส่วนกลางจึงเป็นผู้ทั้งให้คุณและให้โทษแก่พระสงฆ์ที่อยู่ส่วนภูมิภาคได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “การแต่งตั้ง ถอดถอนตำแหน่งฐานันดรศักดิ์ของพระสงฆ์จากส่วนกลาง ทำให้พระสงฆ์ส่วนภูมิภาคต้องให้ความเคารพและเกรงกลัวต่อพระสงฆ์ที่มีอำนาจตัดสินใจ” ซึ่งประเด็นนี้มีผู้เห็นด้วยคิดเป็นค่าเฉลี่ยคือ 3.585 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.279

ปัญหาเรื่องโครงสร้างอำนาจยังมีส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความอื่น ดังจะเห็นได้จากการที่มีผู้เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “โครงสร้างอำนาจภายในวัดมีการรวมอำนาจมากเกินไป” ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.468 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.124 และข้อความที่ว่า “ในระดับวัด เจ้าอาวาสมีอำนาจมากเกินไป” ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.445 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.203 และที่สำคัญมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับความไม่เหมาะสมสอดคล้องของโครงสร้างอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กับระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในปัจจุบัน โดยมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงอยู่ที่ 3.413 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.098 ซึ่งกล่าวได้ว่าทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามต่อข้อความนี้เป็นไปในทางเดียวกัน โดยมีความแตกต่างกันน้อยมาก

อย่างไรก็ดี กล่าวได้ว่าเกือบทุกประเด็นได้รับการตอบรับไปในทางเดียวกันหมด คือเห็นด้วยกับข้อความส่วนใหญ่ เว้นไว้แต่บางประเด็น เช่น ทัศนคติที่ว่าด้วยการให้กลุ่มบุคคลสร้างวัด โดยมีต้องได้รับการรับรองจากรัฐ คือทัศนคติเป็นลบต่ำกว่ามาตรฐาน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.682 และ

ค่าเบี่ยงเบนอยู่ที่ 1.389 ซึ่งอาจให้มีการรับรองจากรัฐก็เพื่อเหตุผลทางด้านการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากรัฐ จะเห็นได้ว่าวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองจำเป็นที่จะต้องมียาจ่ายด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ แก่สมาชิกที่อยู่ในวัด แต่เมื่อมองภาพรวมจะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่มีทัศนคติที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างอำนาจ และในระดับโครงสร้างย่อยลงมาซึ่งจะมีผลกระทบต่อตนเองและแก่สังคมต่อไป

4.4 ส่วนที่ 4 ความเห็นอื่น ๆ ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ในส่วนของความเห็นอื่น ๆ จากที่ตอบแบบสอบถามแล้วพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและชี้ชัดลงไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจวัดตลอดจนถึงรูปแบบการปกครองระดับที่เหนือวัด ซึ่งสามารถสรุปให้เป็นประเด็นได้ดังนี้

พระสงฆ์ทั่วไปเห็นว่า โครงสร้างอำนาจระดับวัดเจ้าอาวาสมีอำนาจมากเกินไปควรให้พระสงฆ์มีความรู้ความสามารถปกครองสงฆ์โดยเปิดให้พระลูกวัดมีสิทธิที่จะคอยเสนอแนะหักท้วงสิ่งที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการปกครองวัด มีการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาวัด เน้นการกระจายอำนาจไม่ให้ผู้ใดอยู่กับเจ้าอาวาส ไม่ควรมีสัทธาภิเษกแต่ผู้เดียวในเรื่องผลประโยชน์ กิจนิมนต์ ควรส่งเสริมการศึกษาให้พระลูกวัดให้ถูกต้องเพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาว ศึกษาพระบาลี พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา บุคลิกภาพของผู้นำควรเป็นผู้มีคุณธรรมสูง จิตวิยาสูง เข้าใจสังคม เศรษฐกิจ ประเทศชาติ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

สำหรับตำแหน่งเจ้าอาวาสตามคำแนะนำของพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นควรเปิดโอกาสให้พระลูกวัดมีสิทธิแต่งตั้งเจ้าอาวาส ควรกำหนดระยะอายุของผู้บริหาร เช่น อาจกำหนดให้มีอายุไม่เกิน 60 ปีเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน

เนื่องจากพุทธศาสนามีใจของคนใดคนหนึ่งและวัดเป็นเป็นสถาบันอาศัยศรัทธาเป็นพื้นฐาน บริษัต์ 4 ทางพุทธศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย พระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ควรเข้ามาช่วยกันส่งเสริมพระศาสนา พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน บ้าน และโรงเรียนร่วมกันรับรู้ความเป็นไปของพระสงฆ์ของตนเอง และระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของวัดควรเปิดกว้างตั้งแต่ประเด็นเล็กน้อยจนถึงประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยยังยึดหลักที่เป็นไปตามกฎหมายบ้านเมือง ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และไม่มีอำนาจเหนือพระสงฆ์ อำนาจที่ชาวบ้านควรเข้ามามีหลายประการที่พระสงฆ์เสนอ เช่น พระสงฆ์ได้รับการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยจากสงฆ์ ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป

นอกจากนี้ ชุมชนรอบวัดอาจร่วมเป็นผู้คัดเลือกผู้บริหารวัดและมีมหาเถรสมาคมเป็นผู้รับรอง ทั้งนี้เพราะชุมชนรอบวัดและพระลูกวัดเป็นผู้คัดเลือกผู้บริหารวัดเพราะรู้จริยาวัตรของพระสงฆ์และจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ต่อประเด็นเรื่องอำนาจของชุมชนผู้ตอบแบบสอบถามที่เสนอมาก็มีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยทั้งหมดกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเสนอว่า ผู้ที่จะฟ้องร้องพระสงฆ์ควรมีสืบเสาะกันด้วยการเข้ามาบวชก่อน ทางที่ดีควรให้สงฆ์จัดการตนเองเพราะถ้าให้ฆราวาสเข้ามาจะวุ่นวายมากขึ้น และเนื่องจากเรื่องของพระสงฆ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนยากต่อการที่คนทั่วไปจะเข้าใจได้จึงควรให้ชุมชนมีการศึกษาที่ถูกต้องด้วยการเข้ามาบวชก่อน และการฟ้องร้องนั้นต้องทำด้วยความระมัดระวังโดยควรจะให้เฉพาะประชาชนผู้เสียหายเท่านั้นที่ควรฟ้องร้องพระสงฆ์ และควรเน้นเฉพาะที่ละเมิดพระธรรมวินัย เพราะเกรงว่าพระอาจถูกกลั่นแกล้งจากผู้ไม่หวังดีต่อพระพุทธศาสนา

สำหรับโครงสร้างอำนาจของพระราชบัญญัติในวงกว้าง พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามอ้างว่าควรคำนึงถึงพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครอง โดยปรับระเบียบให้สอดคล้องกับทางบ้านเมืองซึ่งเน้นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น สำหรับโครงสร้างการปกครองของพระสงฆ์ก็ควรมีการตั้งสังฆสภาประจำจังหวัด หรือองค์กรสงฆ์ระดับจังหวัดให้สอดคล้องและมีอำนาจ มหาเถรสมาคมควรมีพระสงฆ์จากภูมิภาคด้วยเพื่อร่วมแสดงปัญหาและแนวทางแก้ไขโดยใช้แนวคิดประชาธิปไตยกำกับด้วยธรรมาธิปไตยและมีบทลงโทษที่เด็ดขาด นอกจากนี้รัฐควรให้ความอุปถัมภ์มากขึ้นและเข้ามาแก้ปัญหาของสงฆ์อย่างจริงจังโดยเริ่มตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาของสงฆ์ ไม่ควรแทรกแซงการปกครองของสงฆ์และวัดควรแยกจากการเมือง

การปรับเปลี่ยนตามความเห็นของพระสงฆ์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้อาจทำได้โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับปัจจุบัน หรืออาจนำพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2484 มาปรับใช้ใหม่

4.5 ส่วนที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

จากสมมติฐานที่ 1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพที่แตกต่างกันของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น นิิกาย ที่ตั้งของวัด การศึกษา อายุพรรษา ตำแหน่งสมณศักดิ์ตลอดจนตำแหน่งทางการบริหาร และบุคลิกของเจ้าอาวาสทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติในโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505 สามารถนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนได้ดังนี้

ตารางที่ 5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505

อายุ (ปี)	Mean	S D	N
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 24 ปี	54.3834	3.9155	193
25 ปีขึ้นไป	56.1359	3.3715	206
รวม	55.2882	3.6447	399

D.F. = 1, F= 23.0374, ค่า Sig.=.000

พระสงฆ์ที่มีอายุมากก็ยิ่งจะมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจมาก นั่นก็正是因为มีอายุมากก็ได้เล่าเรียนศึกษามากกว่า ซึ่งหมายรวมถึงเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจของคณะสงฆ์ด้วย ตำแหน่งบางอย่างต้องมีวุฒิมาเกี่ยวข้องด้วย เพราะฉะนั้นอายุมากก็อาจทำให้มีตำแหน่งทางด้านการบริหารด้วยที่จะต้องทำให้เกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจของคณะสงฆ์ ฉะนั้นจึงทำให้มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับ โครงสร้างอำนาจของคณะสงฆ์มากกว่า

ตารางที่ 5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสมณศักดิ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงสร้าง
อำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505

สมณศักดิ์	Mean	S D	N
ไม่มีสมณศักดิ์	54.9882	3.7084	340
มีสมณศักดิ์	56.5263	3.9465	57
รวม	55.2091	3.7431	397

ค่า D.F = 1 ค่า F = 8.2426 Sig. = .0043

พระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์สูงกว่ายังมีแนวโน้มการมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจของคณะสงฆ์มากกว่า เพราะว่าการที่จะต้องมีสมณศักดิ์นั้นส่วนหนึ่งต้องมาจากการเป็นผู้มีความรู้และความสามารถ ซึ่งรวมทั้งเรื่องโครงสร้างอำนาจของคณะสงฆ์ด้วย และการมีสมณศักดิ์นั้นอาจหมายถึงการต้องทำงานบริหารและปกครองเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจคณะสงฆ์ อย่างไรก็ตามแม้ว่าพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ทั้งหมดจะมีความรู้มากกว่าโดยมีนัยสำคัญทางสถิติแต่พระสงฆ์ทั้งหมดก็มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจคณะสงฆ์

ตารางที่ 5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งทางการบริหารวัดกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505

ตำแหน่ง	Mean	S D	N
มีตำแหน่งบริหาร	56.0510	3.9803	96
ไม่มีตำแหน่ง (ลูกวัด)	54.9768	3.6794	302
รวม	55.2400	3.7549	400

ค่า D.F = 1 ค่า F = 6.0554, ค่า Sig. = .0143

ตารางที่ 5.3 แสดงถึงการที่ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งบริหารสูงก็เกี่ยวข้องอยู่กับการบริหารกิจการของพระสงฆ์ ก็ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการปกครองสูง

ตารางที่ 5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพรรษาที่บวชกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505

จำนวนพรรษา	Mean	S D	N
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 พรรษา	54.87.8	3.7052	209
6 พรรษาขึ้นไป	56.0123	3.5995	162
รวม	55.3693	3.6594	371

ค่า D.F. = 1 ค่า F = 8.8804 ค่า Sig. = .0031

พระสงฆ์ที่มีพรรษามากสัมพันธ์กับการก็มีความรู้มาก นั่นคือพระสงฆ์ที่มีพรรษามากย่อมได้รับการอบรมสั่งสอนทางธรรม รวมทั้งการที่อยู่ในสมณเพศมานานกว่าย่อมคลุกคลีอยู่กับกิจการของพระสงฆ์มากกว่าเป็นธรรมดา จึงทำให้มีความรู้ทางด้านนี้มากกว่า

ตารางที่ 5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างนิกายกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505

นิกาย	Mean	S D	N
ธรรมยุติกนิกาย	54.0566	4.7532	53
มหานิกาย	55.4298	3.5733	349
รวม	55.2488	3.7478	402

ค่า D.F. = 1 ค่า F = 6.1772 ค่า Sig. = .0133

สรุปได้ว่า นิกายมีส่วนสำคัญกับความรู้ พระสงฆ์มหานิกายมีความรู้มากกว่าพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย พระสงฆ์มหานิกายส่วนหนึ่งตั้งใจเรียน เป็นลูกคนจนเข้ามาเรียนก่อน ก่อนที่จะปฏิบัติธรรม พระสงฆ์ธรรมยุติกสนใจการปฏิบัติธรรมมากกว่า จะเห็นว่าพระสงฆ์ที่เป็นพระทางวิปัสสนา มักจะสนใจการเล่าเรียนทางคันถธุระน้อยกว่าพระสงฆ์มหานิกาย ซึ่งนั่นหมายความว่าพระสงฆ์ทั้งสองนิกายอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญคนละด้าน

ตารางที่ 5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งของวัดกับทัศนคติต่อข้อความที่ว่า “ประชาชนควรมีอำนาจฟ้องร้องพระสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัย”

ทัศนคติ	ที่ตั้งของวัด		รวม
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	
ไม่เห็นด้วย	165(77.8)	98(57.8)	263(73.7)
เห็นด้วย	47(22.2)	47(32.4)	94 (26.3)
รวม	212(59.4)	145(40.6)	357(100)

Chi-Square: 4.65, D.F.= 1, Sig. =.03090

พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตเทศบาลเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “ประชาชนควรมีอำนาจฟ้องร้องพระสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัย” มากกว่าพระสงฆ์ที่อยู่นอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นหมายถึงว่าพระสงฆ์ในเขตเทศบาลส่วนหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มากกว่าพระสงฆ์ที่อยู่นอกเขตเทศบาล และได้นำพระธรรมวินัยมาจับว่าหากพระสงฆ์ผิดก็ควรจะต้องได้รับการลงโทษทั้งจากกฎหมายและประชาชนด้วยวิธีการทางกฎหมายซึ่งเป็นวิธีแบบระบอบอาญาธิปไตย ส่วนพระสงฆ์ที่อยู่นอกเขตนั้นมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านแนบแน่นและชาวบ้านมักจะดูแลพระสงฆ์ของตัวเองอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นเมื่อเห็นว่าพระสงฆ์ประพฤติผิดโลกธรรมเพียงน้อยนิดจะถูกติเตียนติฉินนินทาจากชาวบ้านและไม่สามารถทำความผิดใหญ่โตกว่านี้ได้ อีกประการหนึ่ง ก็คือพระสงฆ์ที่อยู่ในหมู่บ้านหรือนอกเมืองก็มักจะเป็นพระสงฆ์ลูกหลานของชุมชน ฉะนั้นจึงไม่สามารถคิดถึงประเด็นที่ญาติตัวเองหรืออย่างน้อยก็คนในบ้านเดียวกันมาฟ้องร้องกัน

ตารางที่ 5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างนิกายกับทัศนคติต่อสิทธิในการสร้างวัดโดยมิได้รับการรับรองจากรัฐ

ทัศนคติ	นิกาย		รวม
	ธรรมยุติกนิกาย	มหานิกาย	
ไม่เห็นด้วย	22(45.8)	188(63.7)	210(61.2)
เห็นด้วย	26(54.2)	107(36.3)	133(38.8)
รวม	48 (14.0)	295(86.0)	343 (100)

Chi-Square: 5.56

DF=1

Sig.= .01

สรุปได้ว่านิกายมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการสร้างวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกายเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “บุคคลหรือกลุ่มบุคคลควรมีสิทธิในการสร้างวัดโดยมิต้องได้รับการรับรองจากรัฐ” ทั้งนี้เนื่องจากว่าพระสงฆ์ธรรมยุตินั้นมีจำนวนน้อย หากจะต้องตั้งเป็นวัดแล้วก็จะไม่ครบองค์พอที่จะสร้างวัดตามที่รัฐกำหนดและโดยมากมักจะนิยมการเดินทางไปเรื่อย ๆ และปฏิบัติธรรมไปเรื่อย ๆ ตามป่าเขา ฉะนั้นจึงไม่นิยมการสร้างวัดเพิ่มเติมและการเดินทางไปเรื่อย ๆ ก็ทำให้สร้างความสัมพันธ์กับญาติโยมตามชุมชนต่าง ๆ สนับสนุนพอที่จะสร้างวัดก็เป็นเรื่องยาก ฉะนั้นพระสงฆ์ธรรมยุติจึงเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์หากการสร้างวัดอาจจะมีต้องผ่านขั้นตอนจากรัฐหรือกรมการศาสนา การสร้างวัดในลักษณะแบบสำนักหรือที่พักสงฆ์จึงเป็นที่นิยมมากกว่าสำหรับพระ.ธรรมยุติเพราะมีต้องเดินเรื่องขออนุญาต อีกทั้งการธุดงค์ไปเรื่อย ๆ ก็ทำให้ไม่สามารถหาผู้มาอยู่วัดที่สร้างไว้ได้

ตารางที่ 5.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมณศักดิ์กับทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ทัศนคติ	สมณศักดิ์		รวม
	ไม่มีสมณศักดิ์	มีสมณศักดิ์	
ไม่เห็นด้วย	70(27.9)	18(47.4)	88(30.4)
เห็นด้วย	181(72.1)	20(52.6)	201(69.6)
รวม	251 (86.9)	38(18.1)	289(100)

Chi-Square: 5.91

DF=1

Sig.= .01

พระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์มักไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในสมัยปัจจุบัน” สามารถสรุปได้ว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีสมณศักดิ์อาจเห็นว่าโครงสร้างที่ใช้กันอยู่ควรได้รับการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุง เพราะว่าจะได้มีพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถอยู่แล้วแต่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหารเช่นพวกตนเข้าไปช่วยกิจการพระศาสนา ส่วนพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์อยู่แล้วมีแนวโน้มเห็นด้วยกับข้อความข้างต้นนั้นเป็นเพราะฝ่ายตนเองยังทำงานอยู่และน่าจะเป็นโครงสร้างที่เหมาะสม และช่วยเอื้อประโยชน์ให้กับคณะสงฆ์โดยการจัดสรรตำแหน่งให้ลงตัว

ตารางที่ 5.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งทางการบริหารวัดกับทัศนคติต่อโครงสร้าง
อำนาจการปกครองวัด

ทัศนคติ	ตำแหน่งทางการบริหารวัด		รวม
	บริหารวัด	ลูกวัด	
ไม่เห็นด้วย	29(43.9)	61(27.0)	90(30.8)
เห็นด้วย	37(56.1)	165(73.0)	202(69.2)
รวม	66(22.6)	226(77.4)	292(100)

Chi-Square: 6.88

DF=1

Sig.= .008

พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารวัดมักไม่เห็นด้วยกับทัศนคติข้อความที่ว่า “พระ
ราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในสมัยปัจจุบัน” สามารถ
นำไปสู่ข้อสรุปได้ว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในตำแหน่งบริหารวัด เช่น เจ้าอาวาส รองหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส
เป็นต้น เห็นว่าเป็นโครงสร้างที่เหมาะสมด้วยการบริหารที่ฝ่ายตนเองอยู่ในตำแหน่ง ส่วนพระสงฆ์
ที่ไม่อยู่ในตำแหน่งบริหารก็เห็นว่าไม่เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมิได้เปิดโอกาสให้คนที่มีความ
รู้ความสามารถเข้ามาทำงานอย่างแท้จริง

ตารางที่ 5.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งของวัดกับทัศนคติต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัด

ทัศนคติ	ที่ตั้งของวัด		รวม
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	
ไม่เห็นด้วย	45(25.9)	45(37.8)	90(30.7)
เห็นด้วย	129(74.1)	74(62.2)	203(69.3)
รวม	174(59.4)	119(40.6)	293(100)

Chi-Square: 4.744 DF=1 Sig.= .029

พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตเทศบาลเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในสมัยปัจจุบัน และมีแนวโน้มเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “โครงสร้างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่เหมาะสมกับโครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจการเมือง” มากกว่านั้นหมายถึงว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตเทศบาลมีความรู้และการศึกษาที่สูงกว่าพระสงฆ์ในชนบท กลับเห็นภาพของโครงสร้างอำนาจสงฆ์ที่ชาวบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับวัดและขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์ก็เป็นไปตามโครงสร้างมากกว่าที่จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์แบบครูกับศิษย์ หรือแบบพ่อลูก จะว่าไปแล้วความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าอาวาสกับพระสงฆ์ถูกวัดในเมืองก็มีระยะห่างมากซึ่งแตกต่างไปจากชนบท ฉะนั้นความเคารพนับถืออาจไม่ได้มีด้วยใจจริงแต่เป็นความเคารพแบบเกรงอำนาจมากกว่า สำหรับภาพของพระสงฆ์ชนบทอาจจะมีความโน้มไม่เห็นด้วยกับความเหมาะสมกับโครงสร้างคณะสงฆ์ปัจจุบันสูงก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับพระสงฆ์ในเขตเมืองแล้วก็ยังต่ำอยู่มากอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามที่กล่าวมาน่าเป็นปรากฏการณ์ให้ระลึกลักษณะโครงสร้างที่เหมาะสมกว่านี้

ตารางที่ 5.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งทางการบริหารวัดกับทัศนคติเกี่ยวกับการตีความ
อริกรรมต่าง ๆ ของสงฆ์

ทัศนคติ	ตำแหน่งทางการบริหารวัด		รวม
	บริหารวัด	ลูกวัด	
ไม่เห็นด้วย	5(5.4)	4(1.4)	9(2.3)
เห็นด้วย	87(94.6)	292(98.6)	203(97.7)
รวม	92(23.7)	296(98.6)	388(100)

Chi-Square: 5.165

DF=1

Sig.= .023

สรุปได้ว่า ตำแหน่งทางการบริหารวัดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ
ทัศนคติที่ว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ควรอิงกรอบพระธรรมวินัยเป็นหลักในการตีความอริกรรม
ต่าง ๆ” หมายถึงว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารวัดต่ำเห็นว่ายังต้องใช้พระธรรมวินัยเป็น
หลักในการปกครอง ต่างจากพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการบริหาร ซึ่งนั่นเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ที่มี
ได้อยู่ในตำแหน่งการบริหารต้องได้รับผลกระทบจากการบริหารจากพระสงฆ์อีกฝ่ายหนึ่ง และเนื่อง
จากการกำหนดหน้าที่ของผู้บริหารไว้อย่างหลวมแต่เต็ม ไปด้วยอำนาจต่าง ๆ ฉะนั้นจึงเห็นว่าการมี
พระธรรมวินัยหรือธรรมของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักในการปกครองตนเองจะเป็นสิ่งที่เกิด
ประโยชน์แก่ตนเป็นเบื้องต้น และต่อจากนั้นก็จะเป็นประโยชน์แก่สงฆ์หมู่มา

ตารางที่ 5.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับทัศนคติต่อบุคลิกภาพของเจ้าอาวาส

ทัศนคติ	สมณศักดิ์		รวม
	ต่ำกว่าหรือเท่ากับมัธยม	สูงกว่ามัธยม	
ไม่เห็นด้วย	25(16.3)	47(32.4)	72(24.2)
เห็นด้วย	128(83.7)	98(67.6)	226(75.8)
รวม	153(51.3)	145(48.7)	298(100)

Chi-Square: 10.49732

DF=1

Sig.= .001

สรุปได้ว่า การศึกษาทางโลกมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติต่อข้อความที่ว่า “บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสในวัดที่ท่านพำนักอยู่มีลักษณะเป็นอนุรักษ์นิยม” หมายถึง โดยรวมแล้วพระสงฆ์เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสเป็นแบบอนุรักษ์นิยม ซึ่งสูงถึง 226 รูป คิดเป็นร้อยละ 75.8 ส่วนพระสงฆ์ที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความมีเพียง 72 รูป ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 24.2 แสดงว่าบทบาทของเจ้าอาวาสอาจไม่ตรงตามที่พระสงฆ์ส่วนใหญ่คาดหวังไว้

การศึกษาทางโลกมีความสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือว่าพระสงฆ์ที่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมมีแนวโน้มที่จะไม่เห็นด้วยกับข้อความมากกว่าพระสงฆ์ที่มีการศึกษาดำรงต่ำกว่ามัธยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ส่วนหนึ่งที่มีการศึกษาสูงเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสด้วยและอาจเป็นพระสงฆ์ที่มีความเป็นอนุรักษ์นิยมน้อยหรือเป็นเสรีนิยม อาจไม่เห็นด้วยกับตัวเองเป็นอนุรักษ์นิยม จึงทำให้อัตราส่วนพระสงฆ์ที่เห็นด้วยลดน้อยลงไป ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ที่มีการศึกษาสูงไม่ได้เข้ามารับใช้และคลุกคลีกับเจ้าอาวาสมากนักเลยทำให้ไม่รู้จักเจ้าอาวาสและยากที่จะแสดงความเห็น ในขณะที่เดียวกันเจ้าอาวาสก็มีได้รับกวนพระสงฆ์ที่มีการศึกษาสูงมากนักเพราะเกรงใจและเกรงความรู้ หากมุ่งใช้อำนาจแต่กับพระสงฆ์ที่มีการศึกษาน้อยทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำความสะอาดกุฏิ หรือลงโทษตัดกิณนิมิต เป็นต้น จะเห็นในส่วนของพระสงฆ์ที่มีการศึกษาดำรงต่ำกว่ามัธยมมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับข้อความสูงถึงจำนวน 128 คิดเป็นร้อยละ 83.7 ซึ่งพระสงฆ์เหล่านี้แม้ว่าจะไม่มีการศึกษาที่สูงมากแต่เมื่อสถานภาพที่อยู่ในวัดอาจถูกเจ้าอาวาสคอยให้วุ่นวายให้ทำงานต่าง ๆ ทั้งที่เข้าไปเพราะอยากช่วยเหลือหรือเกรงอำนาจบาปมี ทำให้พระสงฆ์เหล่านี้มองเจ้าอาวาสอย่างอนุรักษ์นิยม

ตารางที่ 5.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมณศักดิ์กับทัศนคติต่อบุคลิกภาพของเจ้าอาวาส

ทัศนคติ	สมณศักดิ์		รวม
	ไม่มีสมณศักดิ์	มีสมณศักดิ์	
ไม่เห็นด้วย	69(26.8)	5(11.9)	74(24.7)
เห็นด้วย	188(73.2)	37(88.1)	225(75.3)
รวม	257(86.0)	42(14.0)	299(100)

Chi-Square: 4.328

DF=1

Sig.= .03746

จากตารางสามารถสรุปได้ว่าพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์มีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “บุคลิกภาพเจ้าอาวาสเป็นอนุรักษ์นิยม” แม้ว่าพระสงฆ์ทั่วไปเห็นด้วยว่าเจ้าอาวาสมีบุคลิกแบบอนุรักษ์นิยม สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พระที่มีสมณศักดิ์นั้นอาจถือว่าเป็นลูกวัดเฉพาะในวัดเท่านั้น แต่หากการมีตำแหน่งสูงนั้นย่อมได้รับการยกย่องจากสงฆ์ส่วนกลางหรือจากคนทั่วไป

การที่มีความรู้ความสามารถแล้วได้รับการเลื่อนขั้นเป็นพระครู พระราชาคณะต่าง ๆ นั้นเป็นตำแหน่งที่อาจกล่าวได้ว่าสูงกว่าเจ้าอาวาสอีก และเมื่อเปรียบเทียบกับตนเองแล้ว หากอยู่ในฐานะลูกวัดก็เป็นลูกวัดที่มีความรู้ความสามารถและมีบารมีจะนั้นก็อาจเข้าไปรู้การทำงานของเจ้าอาวาส รวมทั้งกล่าววิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนเสนอแนะการบริหารงานของเจ้าอาวาสด้านต่าง ๆ และหากไม่ได้มีส่วนในการบริหาร หรือต้องบริหารภายใต้การบังคับควบคุมของเจ้าอาวาสก็อาจเกิดการไม่เห็นด้วยและไม่พอใจได้ และเมื่อไม่เห็นด้วยก็สามารถมองได้ว่าเจ้าอาวาสของคนอาจเป็นลักษณะอนุรักษ์นิยม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับตนเอง เป็นต้น

ตารางที่ 5.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพรรษากับทัศนคติต่อบุคลิกเจ้าอาวาส

ทัศนคติ	พรรษา		รวม
	ต่ำกว่า 6 พรรษา	6 พรรษาขึ้นไป	
ไม่เห็นด้วย	43(28.9)	23(18.5)	66(24.2)
เห็นด้วย	106(71.1)	101(81.5)	207(75.8)
รวม	149(54.6)	124(45.4)	273(100)

Chi-Square: 3.924

DF=1

Sig.= .04758

จากตารางข้างต้น จะสามารถเห็นได้ว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสที่วัดตนเป็นอนุรักษ์นิยม” แต่จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของพระสงฆ์ยิ่งอายุพรรษามากขึ้นก็จะยิ่งเห็นด้วยกับข้อความที่ “บุคลิกภาพเจ้าอาวาสในวัดที่ตนพำนักอยู่มีความเป็นอนุรักษ์นิยมมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากพระสงฆ์ที่อายุน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นแสดงว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากอาจจะเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ และอยู่ในวัดมานานหรืออาจอยู่มาก่อนพอที่จะเรียนรู้บุคลิกของเจ้าอาวาส ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะอยู่ในภาวะที่พอจะทำหน้าที่ของการเป็นผู้นำได้ ฉะนั้นพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากขึ้นก็อาจมองโลกและสร้างกระบวนการทัศนใหม่ สามารถปรับตัวเข้ากับโลกได้อย่างดี และเคยเห็นและสัมผัสกับเจ้าอาวาสที่เป็นเสรีนิยมวัดอื่น ๆ ในขณะเดียวกัน การศึกษาและการมีวิสัยทัศน์ก็อาจเลี่ยนของเจ้าอาวาสในวัดที่ตนพำนักอยู่